

Forska tillsammans - samverkan för lärande och förbättring - SOU 2018:19

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerat slutbetänkande. Utöver synpunkter på de rekommendationer som presenteras vill SKL lyfta den kartläggning.

Sammanfattning

- **SKL välkomnar den kartläggning som presenteras** så att det arbete som sker hos såväl huvudmän som lärosäten synliggörs. **SKL anser att det behövs en nationell sammanhållande kraft** som säkerställer att alla huvudmän ges lika möjligheter att delta i samverkan med lärosäten och som möjliggör ett nationellt utbyte. I den mån som den pågående försöksverksamheten kan utökas även med ett sådant uppdrag **erbjuder sig SKL** att utgöra en sådant nationellt nav framöver.
- Särskilt intressant finner SKL beskrivningen av *Samverkanscheckar* som exempel på hur ett lärosätes resurser kan satsas på verksamhets- och professionsutveckling med utgångspunkt i verksamhetens behov. Det vore intressant att pröva ett sådant angreppssätt på bredare front, vilket redan har gjorts på andra verksamhetsområden.
- **SKL delar utredningens bedömning** av behovet av en tydligt utpekad ingång för samverkan mellan skolhuvudmännen och lärosätena. Det är rimligt att varje skolhuvudman har en angiven funktion för sådan samverkan, även om denna sedan kan finnas i olika delar av organisationen för olika skolhuvudmän. För lärosätenas del delar SKL bedömningen att RUC eller motsvarande funktion är en relevant ingång för samverkan om förskola och skola.
- **SKL välkomnar** slutsatsen att skolhuvudmän bör kunna vara medelförvaltare, bland annat som ett led i att främja en jämbördig relation mellan skolhuvudmän och lärosäten.
- **SKL välkomnar rekommendationen** att påskynda övergången till öppen tillgång till forskningsresultat.
- **SKL välkomnar** rekommendationen att samverkan och erfarenheter från arbete utanför akademien ges högre meritvärde vid anställningar.
- **SKL anser** liksom utredningen att medel för den praktiktäna skolforskningen behöver öka markant och **poängterar vikten av** att de kunskapsluckor som identifieras, till exempel genom Skolforskningsinstitutets arbete, kan ligga till grund för forskningsutlysningar. **SKL vill även poängtera** vikten av att även dokumenterad erfarenhet sprids mer än idag.

Kartläggningen en god grund för vidare arbete

SKL välkomnar den kartläggning som presenteras så att det arbete som sker hos såväl huvudmän som lärosäten synliggörs. I ett nästa steg kan kartläggningen utökas till att även undersöka om det finns huvudmän som inte har del av den samverkan med lärosäten som behövs. **Särskilt intressant** finner SKL beskrivningen av *Samverkanscheckar* som tagits fram av Uppsala universitets *Forum för samverkan* (FoSam) som är en arena för regional samverkan mellan universitetet och åtta kommuner. Samverkanscheckarna är exempel på hur ett lärosätes resurser kan satsas på verksamhets- och professionsutveckling med utgångspunkt i verksamhetens behov. Denna typ av arbetssätt har tidigare framgångsrikt prövats av Vinnova, till exempel för samverkan mellan lärogästen och små- och medelstora företags innovationsarbeten. Det vore intressant att pröva ett sådant angreppssätt på bredare front, då även erfarenheterna från andra sektors samverkan mellan verksamhet och lärosäten tas till vara.

Avsnitt 11.2.1. Rekommendationer för att stärka skolhuvudmännens medverkan i praktknära forskning

Huvudmännen rekommenderas att ha en tydlig och varaktig ingång för samverkan om praktknära forskning.

SKL delar utredningens bedömning. Huvudmännens organisationer varierar beroende på en rad omständigheter och det är olika delar av organisationen som är de som är mest relevanta ingångar för lärosätenas samverkan vad gäller grundutbildning, kompetensutveckling samt forskning och utveckling. På många håll finns dessutom olika former av regional samverkan som dessa kontakter kanaliseras genom.

Hos många kommuner finns en funktion vid kommunens ledningsnivå som ansvarar för kommunens samlade samverkan med lärosäten. Denna funktion kan även finnas vid kommunens HR-avdelning, en utvecklingsavdelning eller per sektor, till exempel via utbildningsförvaltningen. Det är rimligt att det för varje huvudman finns tydligt angivet, till exempel på organisationens hemsida, genom vilken del av organisationen som kontakter för samverkan med lärosäten finns. För en långsiktigt hållbar samverkan är det viktigt att sådana kontakter inte blir för personberoende utan har en fast förankring i organisationens struktur, även om funktionen kommer att vara placerad på olika håll i organisationen för olika kommuner.

Skolhuvudmännen rekommenderas att ha ett tydligt och varaktigt stöd för att utifrån det systematiska kvalitetsarbetet kunna integrera resultat från praktknära forskning i förbättringsarbete.

Även SKL ser fördelar med utredningens fokus att koppla samman den praktknära forskningen med det systematiska kvalitetsarbetet. Hur organisation och struktur för det systematiska kvalitetsarbetet ser ut varierar av nödvändighet mellan olika

skolhuvudmän beroende på behov och förutsättningar. SKL delar dock utredningens bedömning att lektorer på många håll kan utgöra ett stöd i en kommuns arbete med forskning och utveckling.

Regeringen rekommenderas att överväga en reglering av skolhuvudmännens ansvar att medverka i praktisk forskning.

SKL delar utredningens bedömning av vikten av en jämbördig relation mellan huvudmän och lärosäten med utgångspunkt i båda parter behov och förutsättningar. Huruvida skolhuvudmännens ansvar bör regleras för att detta ska komma till stånd är mindre tydligt, och en fortsatt analys av vad en sådan reglering skulle tillföra utöver dagens är önskvärd innan en sådan reglering sker.

SKL välkomnar utredningens slutsats att skolhuvudmän bör kunna vara medelsförvaltare. Sådana möjligheter skulle stärka skolhuvudmännens roll för att främja praktisk forskning och dessutom ge medarbetare med forskarutbildning väsentligt bättre möjligheter att stärka verksamheten vetenskapligt grund. Det är även relevant för att inte i onödan belasta skolhuvudmännen med extra indirekta kostnader för den egna forskningen när den utförs i den egna verksamheten. SKL vill dessutom särskilt lyfta fram utredningens bedömning om behovet av ökade medel totalt för detta ändamål. Kommunerna godkänns som medelsförvaltare hos en del forskningsfinansiärer inom andra områden. Nedan kommenteras den genomgång av forskningsfinansiärer för praktisk skolforskning som finns idag. I en sådan genomgång kan även frågan belysas om vilka forskningsfinansiärer som idag godkänner kommuner, och hur detta fungerar.

Regeringen rekommenderas att påskynda övergången till ett öppet vetenskapssystem och därmed öppen tillgång till forskningsresultat för verksamma inom skolväsendet.

SKL välkomnar rekommendationen att påskynda övergången till öppen tillgång till forskningsresultat. SKL har tidigare analyserat olika sätt att ordna åtkomst till publicerad forskning för yrkesverksamma lärare, eftersom det varit en hämsko för många att sådan tillgång har saknats.

Avsnitt 11.2.2. Rekommendationer som stärker lärosätenas roll i utbildningssystemet

Lärosätena rekommenderas att ha en gemensam ingång för samverkan om lärar- och förskolläro-utbildningar

SKL delar utredningens bedömning av behovet av en tydligt utpekad gemensam ingång för samverkan mellan huvudmännen och lärosätena, såväl som motsvarande funktion hos huvudmännen som beskrivs ovan. Det är väsentligt att en sådan kan visa vägen för vidare kontakter som kan variera för samverkan inom grundutbildning, kompetensutveckling samt forskning och utveckling, men det är väsentligt att det

finns en intern samverkan inom lärosätet som gör en sådan gemensam ingång för dessa olika delar möjlig. SKL delar även bedömningen att RUC eller motsvarande funktion är en relevant ingång, samtidigt som man behöver ta till vara de olika organisatoriska lösningar som har utvecklats i landet.

SKL välkomnar utredningens påpekande om behovet av en mer systematisk samverkan vad gäller studenternas självständiga arbete.

Lärosätena rekommenderas att tydligare forskningsintegrera utbildningen och den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (vfu) inom lärar- och förskolläraryrket.

SKL anser att det är viktigt att blivande lärare ser på skolan som en verksamhet som ständigt utvecklas och där ett systematiskt kvalitetsarbete är en grund för såväl lärarens som verksamhetens utveckling. Studenten bör redan under studietiden ges verktyg för att arbeta i en föränderlig verksamhet, och en sådan beredskap sker med fördel redan inför den verksamhetsförlagda utbildningen. Det betyder inte att studenten själv konkret deltar i specifikt förändringsarbete men blir uppmärksam på hur olika metoder och arbetssätt kan komma att vara del i den kommande utvecklingen under yrkeslivet.

SKL stödjer utredningens beskrivning av behovet av en struktur inom lärosätet för att låta praktisknära forskningsresultat och erfarenheter från verksamheten utveckla och förbättra lärarutbildningen. Att lärosätena generellt kan förstärka strukturen för hur erfarenheter från verksamhet och praktisknära forskning kan förbättra grundutbildningen är även något som uppmärksammas av UKÄ i olika kvalitetsutvärderingar.

Lärosätena rekommenderas att premiera samverkan i forskning och utbildning.

SKL välkomnar rekommendationen att samverkan och erfarenheter från arbete utanför akademien ges högre meritvärde vid anställningar.

Regeringen rekommenderas att överväga en översyn av examensbeskrivningarna för lärar- och förskolläraryrket.

SKL ställer sig tveksamt till en översyn av lärar- och förskolläraryrket med enbart detta syfte, men ser generellt positivt på löpande revideringar snarare än stora förändringar av styrdokumentet. Det är dock inte tydligt vad den här föreslagna förändringen skulle innebära eller hur det skulle påverka utbildningarnas dimensionering och innehåll. SKL framhåller det stora behovet av lärare och förskollärare samtidigt som förändringar i befintliga regelverk bör göras med omsorg och när behovet är tydligt påkallat.

Avsnitt 11.2.3. Rekommendationer för att skapa utrymme för samverkan i det dagliga arbetet

Lärosäten rekommenderas att inom ramen för forskares och lärares arbetsuppgifter skapa utrymme för samverkan om såväl praktiktäna forskning som lärar- och förskollärarytbildningar.

Huvudmän inom skolväsendet rekommenderas att inom ramen för lärares- och förskollärares arbetsuppgifter skapa utrymme för samverkan om såväl praktiktäna forskning som lärar- och förskollärarytbildningar.

SKL delar utredningens syn på vikten av samverkan. Samtidigt är detta ett uppdrag som redan åläggs såväl lärosäten som huvudmän. Såväl denna utrednings rekommendationer och det arbete som sker inom försöksverksamheten med praktiktäna forskning gör att sådan samverkan allt mer kommer att komma till stånd. SKL välkomnar kartläggning av samverkan idag runt om i landet och ser behov av en utökad kartläggning för att synliggöra eventuellt vita fläckar bland huvudmännen. SKL ser dock inte att några formella förändringar behöver göras med anledning av dessa rekommendationer.

Avsnitt 11.2.4. Rekommendationer om ett utökat uppdrag till Skolforskningsinstitutet

Regeringen rekommenderas att öka Skolforskningsinstitutets förvaltningsanslag för att institutet ska kunna möta behovet av systematiska översikter inom skolväsendets område.

SKL har inget att erinra mot rekommendationen. I sammanhanget är det bra att även fundera över Skolforskningsinstitutets möjligheter att agera mötesplats eller spridningspunkt även för dokumenterad erfarenhet för att möjliggöra den att bli beprövad.

Regeringen rekommenderas att anslå medel till Skolforskningsinstitutet för att institutet ska kunna intensifiera sitt arbete med att bygga upp en databas med information om kunskapsluckor.

SKL tillstyrker rekommendationen. Att arbeta nära förskolor och skolor runt om i landet för att identifiera verksamheternas forskningsbehov har varit en av institutets styrkor de första åren. Detta arbete behöver intensifieras och systematiseras och kan samlas i en sådan databas som föreslås. **SKL poängterar** vikten av att de kunskapsluckor som identifieras ligger till grund för forskningsutlysningar.

Regeringen rekommenderas att uppdra åt Skolforskningsinstitutet att utveckla och ansvara för en nationell webbplats för att underlätta för verksamma inom skolväsendet att medverka i och ta del av praktiktäna forskning.

SKL tillstyrker rekommendationen och vill även här poängtera vikten av att även dokumenterad erfarenhet sprids för att på sikt leda till att allt mer beprövat erfarenhet blir tillgänglig för fler.

Avsnitt 11.2.5. Rekommendationer för att öka medelstildelningen för praktiktäna forskning

Lärosäten rekommenderas att säkerställa att medel för praktiktäna forskning avsätts inom ramen för det interna resursfördelningssystemet och regeringen rekommenderas att säkerställa att lärosätena tilldelas medel för forskning som står i proportion till lärar- och förskollärarytbildningarnas volymer

SKL tillstyrker dessa rekommendationer och delar bedömningen att merparten av den praktiktäna skolforskningen måste bedrivas på lärosätenas basanslag och menar att detta ligger inom lärosätenas ansvar idag. En tydligare redovisning av vilka medel som avsätts för forskning inom de olika lärosätena skulle kunna bidra till att säkerställa att en rimlig tilldelning sker. På så sätt blir det även tydligare att proportionerna mellan medel för grundutbildning inom ett yrkesområde matchas med medel för forskning inom detta område. Idag är forskningen som ligger till grund för lärar- och förskollärarytbildningarna markant underdimensionerad jämfört med överbyggnaden på andra yrkesutbildningar. Detta är något som SKL har uppmärksammat länge och välkomnar därför rekommendationen till regeringen att åtgärda diskrepansen. En förstärkt forskning och forskarytbildning krävs även för att säkra lärarförsörjningen inom förskolläraryt- och lärarytbildningarna, som är ett bekymmer idag.

Regeringen rekommenderas att uppdra åt lämplig myndighet att göra en översikt över befintlig finansiering för praktiktäna forskning.

SKL anser att medel för praktiktäna skolforskning behöver öka markant. Det kan vara en fördel att som utredningen rekommenderar ge en samlad bild över de olika finansierare som finns, men SKL anser att innan en sådan översikt ligger till grund för åtgärder,

som till exempel samlar resurserna, behöver de öka markant. Tills resurserna för ändamålet når en rimlig nivå kan det vara strategiskt viktigt med en större mångfald av finansieringsmöjligheter. En översikt över dessa och de olika inriktningar som kan finnas kan givetvis underlätta för de som vill söka stöd. Dessa medel bör fokuseras på de områden som identifieras av verksamheterna som kunskapsluckor, som bland annat beskrivs i förslagen för Skolforskningsinstitutet ovan.

Regeringen rekommenderas att överväga en strategisk satsning på medel till behovsmotiverad forskning som inkluderar praktknära forskning i nästa forskningspolitiska proposition.

SKL tillstyrker rekommendationen som ligger väl i linje med SKL:s yrkanden inför de senaste forskningspolitiska propositionerna.

Regeringen rekommenderas att fortsätta verka för att praktknära forskning ska ingå i EU:s nästa ramprogram för forskning och innovation.

SKL tillstyrker rekommendationen som ligger väl i linje med SKL:s inspel inför det kommande ramprogrammet.

Avsnitt 11.2.6. Regeringen rekommenderas att förtydliga uppdraget till försöksverksamhet med praktknära forskning

Rekommendationen har åtta delförslag, som i mångt och mycket är en kodifiering av det arbetssätt och de vägval som försöksverksamheten har valt. SKL har ett nära samarbete med försöksverksamheten och anser att dessa vägval ger god grund för att utveckla verksamheten. Det finns dock en slagsida åt att de pilotprojekt som skapas tas fram dels utifrån de olika lärosätenas val av inriktning, dels utifrån de samarbetspartners som de olika lärosätena har idag. **SKL anser att det behövs en nationell sammanhållande kraft** som säkerställer att alla huvudmän ges lika möjligheter att delta och som möjliggör ett nationellt utbyte. I den mån som försöksverksamheten kan utökas även med ett sådant uppdrag erbjuder sig SKL att utgöra en sådant nationellt nav framöver.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande